

Az MTA ÖBKI részvétele a magyar EU Elnökség szakmai programjában

TÖRÖK KATALIN¹, igazgató

Kivonat

Az MTA ÖBKI és a hivatalos természetvédelmi szervek között fennálló régi szakmai kapcsolat alapján már több évvel a magyar EU elnökség előtt megindult a közös tervezés. A munka kiterjedt az elnökséghez kötött feladatok ellátásában való közreműködésre, valamint közös rendezvények szervezésére. A jelentős felelősséggel járó kötelezettségek megosztása kiterjedt szakmai anyagok véleményezésére, melybe számos kutatót vontunk be, valamint egy közös rendezvény, az EPBRS konferencia (*European Platform for Biodiversity Research Strategy*) felvállalására. Fontos tanácsadói funkciót látunk el továbbá a Vidékfejlesztési Minisztérium szervezésében megvalósuló Természetvédelmi Igazgatók Ülésének szakmai szervezésében és lebonyolításában. Mindkét konferencia 2011. első félévében kerül megrendezésre.

Bevezető

EU tagállamként az élővilággal összefüggő megőrzési, kezelési és jelentési feladatok kizárólag a hivatásos természetvédelem apparátusára támaszkodva nem láthatók el a megkívánt szinten. Az MTA ÖBKI és kutatógárdája több évtizedre visszamenőleg jelentős szakmai háttérrel nyújt az aktuális államigazgatásnak, mely kiterjedt a nemzeti parkok kijelölésére, a Pannon öko-régió listás fajai és növényközösségei meghatározására, a Natura2000 jelentési kötelezettségek teljesítésére, a biodiverzitás-monitorozás megtervezésére, kivitelezésére és még számos egyéb részfeladatra. A napi, kölcsönösen hasznos kapcsolat a természetvédelem és a nemzeti parkok munkatársaival megalapozta az EU elnökség rendezésében játszott szerepünket is. Már a korai tervezési időszakban, 2008-ban elindult a közös gondolkodás annak érdekében, hogy az elnökségi ország részéről rendszeresen megszervezett EPBRS konferencia felkerülhessen a hivatalos szakmai programok közé, így a rendezvény anyagi forrása is legalább részben biztosítva lehessen. A félév programjának, prioritásainak kijelölése során is számos javaslatunkat elfogadták, így az ökoszisztéma szolgáltatások és a biológiai invázió kiemelt témáit. Az elnökséget megelőzte számos EU-szintű anyag előkészítése és véleményezése, melyben jelentős szerepet vállaltunk.

Szakmai támogatás nyújtása

A 2010. év folyamán több, a biodiverzitással összefüggő európai kezdeményezés, elemzés készült, melyeket zártkörű, szakmai véleményezés során véglegesítettek. Az ÖBKI meghívást kapott az Európai Környezeti Ügynökség által készített EU 2010 biodiverzitás állapotelemzés konzultációjára (*EU 2010 Biodiversity Baseline Report*). Ebben az elemzésben nem kizárólag az élővilág állapotát becsülték, hanem cselekvési tervet is megfogalmaztak. Részvételünkkel lehetőséget kaptunk arra, hogy az EU 2020-ig tartó, az élővilág állapotával összefüggő stratégiájába beleszóljunk. Meg kell jegyezni, hogy az elemzés nagyon jól felkészült szakmai szereplők támogatható munkájának bizonyult, ugyanakkor az anyagok nyilvánosságra kerülése előtti megismerésével lépéselőnyhöz is jutottunk, mely pályázati témák kialakítását

¹ igazgato@botanika.hu

segítette. A jelentés megállapítja, hogy az élővilág pusztulásával az emberi életminőséget meghatározó természeti tőke is folyamatosan csökken. Ezért új, szigorúbb célokat fogalmaznak meg, melyben újabb határidőt, 2020. évet jelölik meg a sokféleség csökkenésének megállítására és a degradált területek legalább 15%-ának helyreállítására.

A másik fontos vonal a Biodiverzitás Egyezmény (Egyezmény a Biológiai Sokféleségről) szakmai szervezeteinek tematikájához kötődik. Az ülések előkészítésének fontos eleme az egységes európai álláspont kialakítása, melyek előkészítésében szintén részt vettünk; ez élesen leginkább a magyar EU elnökség idején merült fel. A biodiverzitás nemzetközi éve (2010²) fontos mérföldkő volt a prioritások meghatározásában. Elfogadott tény, hogy a 2010. évi célok nem teljesültek, mivel nem sikerült a biodiverzitás csökkenését sem globális, sem lokális szinten megállítani. Így a további feladatok kidolgozása és a célok meghatározása fontos feladata az Egyezmény részes feleinek. Ezzel kapcsolatos tervezetek véleményezésében is részt vállaltunk.

Két munkatársunk nemzeti szakértőként vett részt az Egyezmény titkársága által összehívott szakértői munkacsoportok munkájában, ahol a klímaváltozás és biodiverzitás, valamint a biológiai invázió volt a téma. Szakmai támogatásuk a javaslatok megfogalmazásában hozzájárult a magyar hozzájárásról alkotott vélemény javításához és emelte az Intézet szakmai hírnevét. Ugyanakkor a részvétel jelentős munkaráfordítással járt, mely közvetlen publikációkban nem jelenik meg.

EPBRS konferencia

Elsősorban az ÖBKI több éves előkészítő munkájának eredménye, hogy az Biodiverzitás Kutatási Stratégia Európai Platformjának (EPBRS) ülése bekerült a hivatalos EU elnökségi szakértői rendezvények közé. Ebben az MTA Biológiai Osztályának támogató állásfoglalása is szerepet játszott. Üzenet értékű, hogy a Vidékfejlesztési Minisztérium élővilággal foglalkozó részlegének két elnökségi rendezvénye közül egyet az ÖBKI szervezett, és a másikkban is jelentős szakmai szerepet vállalunk. Meghatároztuk az EPBRS konferencia témáját, melynek címe: *„Az ökoszisztéma szolgáltatások fenntartását biztosító kutatási prioritások”*. Az EPBRS nemzetközi vezetőségével együttműködve kialakítottuk a programot, meghívtuk a plenáris előadókat. A szervezőbizottságban az ÖBKI munkatársak mellett a Vidékfejlesztési Minisztérium főosztályvezetője is részt vett.

A konferencia a Stefánia Palotában, az egyik hivatalos elnökségi rendezvény helyszínén került megrendezésre, állami támogatással. A szakmai programban plenáris előadók vezették fel a témát, majd három szekcióban folyt a munka, melynek eredményeképpen kutatási prioritásokat fogalmaztak meg. Az EPBRS tevékenységének több, mint 10 éves múltja után a magyar rendezvény az utolsó, mely a szokásos formában került megrendezésre, így mérföldkőnek tekinthető. A rendezvény alatt a vezetőség egy teljes napon keresztül tárgyalt az EPBRS jövőjéről, a tevékenységének esetleges átalakításáról, további szerepének tisztázásáról a megváltozott nemzetközi környezetben.

Természetvédelmi Igazgatók Ülése

Az ÖBKI munkatársainak javaslatai ezzel az üléssel kapcsolatban is bekerültek a programba. A Vidékfejlesztési Minisztérium által szervezett konferencián, a hagyományokat követve, a

² <http://www.cbd.int/2010/welcome/>

nemzeti érdekek domináltak a témaválasztásban. Így az ökoszisztéma szolgáltatások, a vizes élőhelyek és a biológiai invázió a fő témák. Ezekről állásfoglalás kiadását tervezik, melyek szövegének kidolgozásában az ÖBKI munkatársak jelentős részt vállalnak. Az EPBRS konferenciáról elhangzik egy plenáris beszámoló, egyik munkatársunk pedig etnoökológiai témájú előadást tart.

A hivatalos szervezők elfogadták javaslatunkat arra vonatkozóan, hogy a tudomány és döntéshozás (science-policy interface) kapcsolatának javítására a biodiverzitás-tudás projektet fókuszba hozzuk (biodiversity-knowledge network³). A téma felvetése lehetőséget ad a döntéshozókat érdeklő problémák megbeszélésére, az igények felmérésére, kérdések megfogalmazására nemzeti és EU-s szinten, és egy olyan tudáshálózat kialakítására, mely a kiépítés alatt álló, a biodiverzitás és ökoszisztéma szolgáltatások kormányközi platform (IPBES⁴) hálózatát is szolgálhatja majd.

³ <http://biodiversityknowledge.eu/>

⁴ <http://www.ipbes.net/>